

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IX. Præcipuum Adversariorum fundamentum convellitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](#)

apud relato, ubi inquit: *Actus malus, in quantum est actus, non erudit a potentia activa, perfecta secundum naturam, nisi secundum quod illa movetur a causa prima.*

*105 Minor autem subsumpta, quae affert actus specimen, ut sunt motus quidam physici & vitales, per solum concussum simultaneum non posse procedere Deo ut primo movente, facile suadetur. Primo ex D. Thoma 3. contra Gent. cap. 10. habita: *Motio moventis praeedit motum, motionem ratione, & causa, id est prioritatem rationis & causalis: Sed concursus simultaneus, prioriter causalitatis & naturae motus liberi arbitrii non accedit: alioquin, ut supra dicebamus, talis concussum est simulaneus, sed praeius: Ergo concursus non est Dei movens motu, nec per se ipsum Deus movere voluntatem ad operandum, sed hanc cum illa in eundem actionem influit.**

Secondo probatur eadem. *Minot principalis: Quod duo causae partiales in eundem effectum similiante, una non dicitur aliam movere ad agendum: v.g. quando duo equi trahunt eundem eum, unus non dicitur aliam mouere, sed prius inter sequeatur quod simul mouet & trahit currum: Ergo quando Deus simul concurrit cum creaturis ad operandum, per talem concussum illas non moveat, nec applicat ad agendum; sed solum similem illis in eandem actionem & effectum induit.*

Terter eadem *Minor suaderet: Moveri est intenti, cum omnis motus essentialiter sit intentio: Sed per concutum simultaneum Deus non immutat causas secundas, quia non agit in illas, sed cum illis, nec illis aliquid communicat, sed solum effectum illis productum: Ergo per talem concussum illas non movere, nec applicare ad agendum; sed solum similem illis in eandem actionem & effectum induit.*

§. IX.

Principium Adversariorum fundamentum convellitur.

Probari etiam potest nostra conclusio, de-
ficiendo principium fundamentum Adver-
sariorum. Nam si Deus non premoveat ad
materiale peccati, maximè quia consequenter
daberet premoveare ad formale, proprii indis-
solubilitatem connexionem quam formale habet
cum materiali, in quibdam saltem peccatis,
v.g. in odio Dei: Sed haec ratio nulla est:
Ergo &c. Major est principium Adversario-
rum fundamentum, Minor autem probatur
primo; quia, ut infra ex Augustino ostende-
nus, eadem argumentatione utebatur olim Ju-
banus, utprobaret non esse peccatum origi-
nale parvum.

107 Secundo, quia D. Thomas articulo supra relo-
to, fundamentum illud convellit, & penitus destruit. Nam sibi hoc argumentum objicit: Rei
non assignatur causa efficiens, secundum quod est in
intelleitu, sed secundum quod est in re: sed quidam a-
dissent in quibus non possit separari illud quod est de
natura actus & deformitate, nisi secundum intelle-
tum, quia bene fieri non possunt: ergo non causantur
magis secundum quod stant sub illa deformitate &c.

Con argumento sic responderet: Ad quintum dicen-
dum, quod sicut actio que peccati deformitatem ha-
bet, disturbat bona, in quantum est actio, bonitate naturae

A non propterea quod aliquando inventatur separata à deformitate, sed quia bonitas naturalis deformitati substat. Ita etiam Deus dicitur causa illius actionis, in quantum est actio, & non in quantum est deformis: hoc modo quod actionem non facit à deformitate separata, sed quia in actione deformitati conjuncta, hoc quod est actionis facit, & quod deformitatis non facit. Esi enim in aliquo effectu plura inseparabiliter sint conjuncta, non oportet ut quod est causa ejus quantum ad unum, sit etiam causa ejus quantum ad alterum. Sicut natura est causa oculi, quantum ad substantiam ejus, & non quantum ad defectum cæcitatris, qui ex naturæ defectu accidit.

Tertio probatur eadem Minor principalis: Vis 208
operativa, aut actus, non extenditur ad illud omne quod connectitur aut identificatur cum suo ob-
jecto, nisi continetur intra sphæram activitatis, aut latitudinem objecti aequali ipsius; ut patet in intellectu, qui ita attingit verum, quod non attingit bonum, quamvis identificatum cum vero, quia bonum non est objectum intellectus: Sed deformitas peccati non continetur intra lati-
tudinem, sive sphæram activitatis divinae omnipotencie, & causalitatis ejus, ut supra ostendimus: Ergo ex eo quod Deus per motionem præviā & physicam prædeterminationem, causet materiale peccati, cum quo connectitur formale, non sequitur quod causet etiam ipsum formale, & quod ejus motus ad malitiam & deformitatem se exten-

derat. *Quarto eadem Minor suaderi potest tribus ex- 209*
emplis apertissimis, quæ in Tractatu de Scientia Dei
adduximus. Primum est animæ movens & ap-
plicantis tibiam curvam ad motum progressivum. Disp.
Secundum, scribæ applicantis manum pueri ad
scribendum. Tertium, Sacerdotis coruscans hostiam ad conficiendum tortilegium, quæ ibi-
dem videri possunt.

Denique probatur Minor principalis, dupli-
cari argumento ad hominem. Primum sumitur ex
doctrina novorum Casuistarum assertorium, fa-
mulum qui submissis humeris scienter adjuvat herum
Disp. 4.
5. art. 6
5. 3.
fiuum ascendente per senes tristram ad flumine vir-
ginem, & multoties eidem inservit, deferendo scalam,
aperiendo januam, aut quid simile operando, non pec-
care mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimen-
ti: putâ ne à domino male trahetur, ne torris oculis a-
spiciatur, ne domo expellatur. Ita docent Castro
Palao, Merula, Hurtado, & alii apud Dianam; qui-
bis novissime subscriptis Tamburinus, lib. 5. in De-
calogum. Ex hac ergo novorum Casuistarum do-
ctrina potest desumti argumentum ad hominem Cap. 1.
contra Adversarios: si enim famulus, qui est causa
secunda & particularis, potest physicè influere & co-
operari ad actus intrinsecè malos, quales sunt for-
niciatio, & adulterium, absque eo quod ejus causa
litas seu inflatus ad eorum malitiam & deformita-
tem se extenda: quod magis Deus, qui est causa
prima, & motor ac provisor generalis, poterit abs-
que præjudicio sua sanctitatis, motione, & efficientia
physicâ, substantiam & entitatem actionis ma-
lae attingere, absq; eo quod ejus motio seu inflatus
se extenda ad malitiam & deformitatem illius:
prælertim cum concursus causa prima sit univer-
salissimus, & præcisivus, quod non habet concursus
causa secunda, ut infra declarabimus; & Deus in
tali motione & concurso obeat munus universalis
provisoris, subministrantis causis secundis media
necessaria ad agendum; & famulus in prædicto mini-
sterio se habeat ut provisor particularis, nec media

DISPUTATIO OCTAVA

530

necessaria, sed utilia solum & commoda, hero peccanti, & fornicationem aut adulterium perpetranti, suppeditat.

211 Secundum argumentum ad hominem sumitur ex alia doctrina Adversariorum, quā dōcent communiter contra Durandum, Dicū ad actus malos & peccaminatos, simul cum voluntate creata concurrens. Si enim propter connexionem malitiae cum entitate & substantia actus, Deus non possit prædeterminare ad unam, quin etiam prædeterminet alteram; non poterit etiam simultanea concurrens ad unam, quin etiam concurrat ad alteram: Sed hoc non admittunt Adversarii: Ergo præcipuum illorum fundamentum corruit. Sequela Majoris probatur: Multò magis concluditur malitia & deformitas peccati cum concursu simultaneo, quam cum concursu prævio; nam cum primo conjungitur proximè & immediate, cum secundo verò mediatè tantum & remotè; concursus enim simultaneus est ipsemet actus voluntatis, prout est à Deo simul operante, cum quo actu immediate conjungitur ipsa malitia peccati: concursus verò prævius non identificatur cum actione voluntatis, sed est quid præviū ad illam; unde non conjungitur cum malitia & deformitate peccati, nisi mediante actu voluntatis: Ergo si propter connexionem quæ est inter substantiam & entitatem actus mali, & ejus malitiam & deformitatem, Deus non potest per concursum præviū applicare voluntatem ad actum malum, quatenus estens, & actus physicus & vitalis, nisi etiam eam applicet & determinet ad illum, quatenus est malus & deformis: à fortiori non poterit cooperari, & simul concurrere cum illa, ad substantiam & entitatem actus mali, nisi etiam simul concurrat ad malitiam, & deformitatem illius.

212 Confirmatur: Ille non minus peccat, nec minus est causa peccati, qui cooperatur alteri male agenti, quam qui eum moverit & invitavit ad peccandum: ut enim dicit Apostolus ad Roman. I. *Qui talia agunt, digni sunt morte, & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentient facientibus:* Ergo si repugnat divinae sanctitati & bonitati, movere & applicare voluntatem ad materiale peccati, & ad substantiam & entitatem actus mali; repugnabit etiam, quod simul cum ea concurrat ad eundem actum eliciendum: quia sicut in primo casu esset author & causa peccati, ut dicunt Adversarii, ita in secundo, esset illius adjutor & cooperator.

213 Respondent hoc interesse discrimen inter concursum præviū & simultaneum, quod primus non est indiferens, sed determinans voluntatem, quantum ad speciem actus: secundus verò est indiferens, & determinabilis à voluntate, quantum ad speciem, eamque determinans solum quantum ad individuum.

214 Sed contra: In primis concursus ille indiferens quem in Deo fingunt Adversarii, imaginatio quidem speciosus est, rationi autem, & Theologiae valde invitus. Ut enim supra ostendimus, talis concursus tollit à Deo rationem primæ caula, respectu libera determinationis nostræ voluntatis; facit divinam voluntatem pessimum voluntatis humanae, & ejus providentiam imperfectam, & à creaturis dependentem; pluresque alias congerit & accumulat difficultates, quæ acriter mordent & pungunt Adversarios, & à quibus vix se expedire possunt.

A Secundò, Dato quod concursus Dei in actu primo consideratus, id est decretum concendi cum causis liberis, sit indiferens, & Deus indiferenti modo illis offerat suum concordum concursus tamen actualis & exercitus, quo de facto simul influat cum voluntate creata ad actum odii v. g. non potest esse indiferens, cum nimis in illo acte imbibatur, & cum eo identificetur. Quero igitur, an talis concursus actualis & exercitus, attingat solum entitatem & substantiam illius actus intrinsecè mali, vel mediā voluntatis determinatione, ad ejusdem malitiam & deformitatem se extendat? Si primum dicatur, sequitur quod etiam concursus prævius quem in Deo admittimus, à fortiori poterit praescindere a malitia & deformitate ejusdem actus, & solum ejus substantiam & entitatem attingere: quia, ut supra dicebamus, concursus prævius, cum realiter distinguitur ab actione creature, & iam priorate saltem naturæ antecedat, nagi distingue malitiam & deformitatem illi annexa, quam concursus simultaneus, qui cum tali actione identificatur, & in ea intimè imbibitur. Si vero secundum affirmetur, sequitur concursum Dei aequaliter ad bonum & ad malum extende re, & abique ullo discrimine effigito, quid quid sit de affectivo, utrumque cauere, & utrumque media voluntatis determinatione transire: quod repugnat divinae sanctitati, & definitioni Tridentini fess. 6. can. 6, ubi anathema dicunt ei qui dixerit, mala opera ita ut bona, Deum operari.

Respondent quidam Recentiores, concordum Dei auctualem & exercitum, non solum attingere substantiam & enitatem actuum bonorum & malorum, sed etiam ad illorum bonitatem & malitiam, mediā voluntatis determinatione transire, & utramque de facto cauare: cum hoc tamē discriminare, quod ad actus bonos citat & invitat, per præceptum, consilium, inspirationem &c. ad malos verò & peccaminatos concurrit invitus & coactus, & veluti tradit a voluntate creata; ne scilicet deficit munus causa primæ, & lœdat iura libertatis humanae: *propterea illud Ilaia 33. Servire me fecisti in iniquitatibus tuis.*

Sed hæc responso & doctrina efficaciter impugnari potest. Primò quia, ut supra ostendimus, Deus non potest causare nisi id quod est ordinabile in ipsius ut ultimum finem, cùm iste primi principii & ultimi finis, inter se convertantur: Sed malitia & deformitas peccati, non est in Deum, ut in ultimum finem ordinabile, sed potius est recessus & divitio ab illo ultime ultimo: Ergo Deus non potest per concursum simultaneum, etiam invitus & coactus, in illum fluere.

Secundò absurdum & impium videretur dicere, ut Deum, cùm videt causam secundam in malum labi, lapsum ejus sequi, & influxu suo eam adjuvare, & veluti ab illa trahi in societatem flagitiæ. Cùm enim Deus sit infinitè justus & sanctus, nullo modo potest trahi à creatura ad cooperandum ad malum, quā tale est. Unde quando dicitur Ilaia 33. *Servire me fecisti in iniquitatibus tuis:* vel hoc debet intelligi ad literam de Christo, qui formam servi in incarnatione scilicet ipsius, cum sceleratus reputatus est, & ipsi malorum peccata tulit, ut dicit idem Prophetæ cap. 51. Vel si intelligatur de concursu Dei, debet explicari de concursu ad materiale peccati, quem Deus

in 12

in ratione prime cause, & universalis proviso-
ris, tenet exhibere homini peccanti, ne laetatur
jura libertatis creare.

Propter Tertio confutari potest principalis respon-
sio, argumento ad hominem, quod supra insi-
piti maxime, de cetera in differentia impugnando.
Nam licet secundum principia Adversariorum,
conclusus quo Deus cum causis libet operatur,
in differentia, & a voluntate creata ad speciem
ad id determinetur, illam tamen determinat ad
individuum. Unde cum in actu malo & pecca-
tuo, secundum rationem individualem con-
siderato, reperiatur aliqua specialis malitia &
doloritas, que non includitur in ratione spe-
cialibus; eas scilicet qua petitur ex intentione
gradu, vel ex circumstantiis intra eandem
speciem aggravantibus: quero an Deus per
hunc concursum, quo voluntatem determinat
ad id in individuo elicendum, eam
cum determinet ad illam speciem malitiam
& deformitatem quae illi reperitur annexa, &
quoniam convenit ei secundum suam rationem
speciam, vel non? Si primum dicatur, sequi-
tur Deum esse authorem aliquius specialis ma-
litiae, que reperitur in actu malo, secundum
suam rationem individualem considerato: quod
divina sanctitati & bonitati repugnat. Si
secundum affirmetur: cur similiter Deus non
poterit per concutum primum determinare
voluntatem ad speciem actus, in esse physico &
naturali consideratum, & ad ejus entitatem &
substantiam, absque eo quod illam moveat &
determinet ad malitiam & deformitatem, illi ex
defectibilitate creature annexam? Et si in ra-
tione individuali possit praescindi entitas actus
malitiae: cum tamen in ratione specifica, non
poterit hinc eadem praescire?

§. X.

Solvuntur objections.

Obijecies primò: D. Augustinus libro 2. de
lib. arbit. cap. 20. differens de origine mali,
& questionem que nunc discutitur, an scilicet
Deus moveat voluntatem ad actus malos: per-
tradidit discutit: Sed tu fortasse, quæ siturus es,
quoniam moveret voluntas cum se avertit ab incom-
modi bono ad multum bonum; unde ei iste motus
causat, qui praescio malum est, tametsi voluntas libera,
qua sine illa necesse vivi posset, in bonis numeranda
est: Si enim motus iste, id est aversio voluntatis à Do-
mino Deo, sine dubitatione peccatum est, num possumus
autem peccati Deum dicere: Non erit ergo iste mo-
tus ex Deo: unde igitur erit? Et quibusdam inter-
jectis: ad questionem sic respondet. Omne bo-
num ex Deo: nulla ergo natura est, que non sit ex
Deo: motus ergo ille aversio, quem fatemur esse
peccatum, quoniam defectivus motus est, omnis autem
defectus ex nihil est: vide quod pertinet, & ad Deum
non pertinere ne dubites. Sic enim legi debet hic
Augustini locus, non vero ut haberetur in editio-
ne Erasmi, à Lovaniensibus emendata: Et ad
Deum pertinere non dubites.

Respondeo Augustinum ibi manifestè loqui
de moribus aversiorum, ut defectivus est, & regulis
morum difformis; sed qua ratione, non est à
Deo ut à prima causa efficiere, sed à voluntate
creata ut à prima causa deficiere: non negat ta-
men, sed potius ibidemclarè insinuat, motum
illam voluntatis, ut physicus est & vitalis, à Deo

Tom. I.

ut primo movente & primo vivente procedere:
nam ibidem ait, quod omne bonum ex Deo est, &
quod nulla natura est, quae non sit ab illo.

Objiciunt secundo Adversarii plura Conci-
liorum, & SS. Patrum testimonia, quæ videntur
militare contra nostram sententiam. Nam Con-
cilium Araucanicum can. 25. anathema dicit in
eos qui dicebant alios esse malum prede-
stinatos à Deo. Et D. Prosper ait, Non esse Ca-
tholicum dicere, quod qui non credunt Evangelie
predicationi, ex Dei predestinatione, & constitu-
tione non credant. Item Augustinus in libro de ar-
ticulis sibi falsò impositis, art. 10. Detestanda &
abominanda (inquit) opinio est, que Deum cuiusque
malæ voluntatis, aut male actionis credit auctorem:
cujus predestinatione nunquam extra bonitatem, nun-
quam extra iustitiam est, universa enim via Domini
misericordia & veritas. Adulteria enim matronarum,
& corruptelas Virginum, non instituere novit san-
cta divinitas, sed damnare; nec disponere, sed puni-
re. Et D. Prosper ejus discipulus, in resp. ad ob-
jectiones Vincentianas, hæc scribit: Sicut Deus
non indidit malo Angelo illum voluntatem quæ in ve-
ritate non stetit ita nec hominibus illum affectum quo
diabolum imitarentur inseruit.

Respondeo Concilia & Sanctos Patres, in 223
his & similibus locis, loqui de peccatis absolutè
& simpliciter, & prout sunt in genere vel specie
malitiae, & secundum totum illud quod
tam de formalib[us] quam de materiali important.
Vel loquantur de materiali peccati formaliter
considerato, & prout reduplicativè fundat ip-
sam malitiam & deformitatem, sub qua ratio-
ne non est à Deo, sed à voluntate creata, ut re-
guli morum subjecta. Vel si loquuntur de ma-
teriali peccati materialiter sumptu, seu de enti-
tate & substantia actus mali, in esse physico &
naturali considerata, solum intendunt, talem
entitatem non esse à Deo ut provisore particula-
ri, sicut dicebant quidam heretici, qui volebant
Deum aliquos homines speciali providentiā ad
actus malos prædestinare, ut in illorum punitio-
ne suam iustitiam vindicativam manifestaret.
Non negant tamen Concilia, & Sancti Patres,
materiali peccati materialiter sumptu, seu en-
titatem & substantiam actuum malorum, à
Deo, ut prima causa, & universalis provisore pro-
cedere. Imò sententia quæ hoc negat, à D. Tho-
ma supra relato errori propinquissima appellatur.
Erit 2. sent. ad Annibald. quest. unicā art. 1. in
corp. Hareticum (inquit) est dicere, aliquod ens, in-
quantum ens, non esse à Deo; nec solum fidei contra-
rium, sed etiam rationi. Unde circa hoc obser-
vanda est regula, quam tradidit idem S. Doctor
in 2. dist. 37, quest. 2. art. 2. Quodcumque nomen
deformitatem simulcum actu significat, sive in gene-
rali sive in speciali, non potest dici quod à Deo sit sim-
pliciter: unde non potest dici absolute, quod peccatum
sit à Deo, ut homicidium, aut aliquid hujusmodi, nisi
cum hac additione, in quantum est actus, & inquantum
est ens.

§. XI.

Aliud argumentum diluit.

Objiciunt tertio quidam recentiores hoc ar-
gumentū, quod insolubile appellant. Deus 224
absoluto & efficaciter decreto, inconsultè hominis
voluntate, vult quod ille liberè, & cum adver-
tentiarationis, in particulari, & cum omnibus

XXX 2 suis